

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 369/08-30

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 10. marca 2009 v senáte zloženom z predsedu Rudolfa Tkáčika a zo sudcov Jána Auxta a Ľubomíra Dobríka prerokoval sťažnosť Ing. P. K., Bratislava, zastúpeného advokátom JUDr. M. Š., CSc., Advokátska kancelária, B., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 87/00 a takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo Ing. P. K. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Bratislava I v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 87/00 porušené bolo.

2. Ing. P. K. priznáva primerané finančné zadost'učinenie v sume 2 324 € (slovom dvetisícristodvadsaťštyri eur), ktoré je Okresný súd Bratislava I povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

3. Okresný súd Bratislava I je povinný uhradiť Ing. P. K. trovy konania v sume 208,86 € (slovom dvestoosem eur a osemdesiatšesť centov) na účet jeho právneho zástupcu JUDr. M. Š., CSc., Advokátska kancelária, B., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto nálezu.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 369/08-15 z 18. novembra 2008 prijal na ďalšie konanie sťažnosť Ing. P. K., B. (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 87/00.

Zo sťažnosti a z jej príloh vyplynulo, že sťažovateľ je účastníkom sporového konania na strane navrhovateľa na základe návrhu „*na uplatnenie tantiem za šírenie diela s príslušenstvom podľa zákona č. 383/1997 Z. z.*“ podaného okresnému súdu 19. júna 2000.

Sťažovateľ v podanej sťažnosti uviedol, že podaným návrhom si uplatňoval „*nárok za šírenie diela, 10 000,-Sk*“. Okresný súd ho podaním zo 14. mája 2003 požiadal o doplnenie návrhu a jeho právny zástupca uplatnený nárok rozšíril o 18 000 Sk. Na rozšírenie návrhu reagovala 20. júna 2006 právna zástupkyňa odporcu. Sťažovateľ následne predložil k jej stanovisku svoje „*výhrady*“. Sťažovateľ vzhľadom na to, že okresný súd nekonal a dochádzalo k porušovaniu jeho autorských práv, podal 26. septembra 2007 sťažnosť na priet'ahy v konaní. Pojednávanie určené na 6. december 2007 sa

neuskutočnilo z dôvodu neúčasti „*druhého svedka*“. Sťažovateľ podaný návrh rozšíril 9. januára 2008, okresný súd „*rozšírenie žaloby o zaplatenie autorskej odmeny za šírenie (DVD) a vysielanie rozprávky Sol' nad zlato*“ však nepripustil.

Sťažovateľ je toho názoru, že v konaní predložil dostatočný dôkazový materiál a jeho vec nebola „*natolko komplikovaná*“, aby dochádzalo v konaní k priet'ahom, a teda k porušovaniu jeho základného práva zaručeného čl. 48 ods. 2 ústavy.

Na základe uvedeného sťažovateľ žiadal, aby ústavný súd vyslovil, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 87/00 porušil jeho základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, priznal mu primerané finančné zadosťučinenie v sume 70 000 Sk, ako aj náhradu trov právneho zastúpenia.

Na výzvu ústavného súdu z 15. januára 2009 sa k sťažnosti vyjadril okresný súd, ktorý v liste sp. zn. Spr 3065/09 z 2. februára 2009 doručenom 9. februára 2009 oznámil, že súhlasí s prerokovaním sťažnosti sťažovateľa bez nariadenia ústneho pojednávania.

Okresný súd prostredníctvom jeho predsedníčky v uvedenom liste predložil vyjadrenie, obsahom ktorého bol podrobný chronologický prehľad vykonaných procesných úkonov a ktoré obsahovalo toto stanovisko: „*S poukazom na jednotlivé úkony vykonané v predmetnom konaní musím konštatovať, že predmetné konanie je poznačené priet'ahom, ktorý bol spôsobený neprimerane vysokým počtom pridelených vecí v oddelení zákonnej sudkyne ako i pretrvávajúcim poddimenzovaným stavom sudcov a administratívnych pracovníkov na Okresnom súde Bratislava I. Sťažnosť na priet'ahy v konaní je dôvodná.*“

V podaní doručenom ústavnému súdu 2. marca 2009 súhlasil s upustením od ústneho pojednávania vo veci samej aj sťažovateľ a vo svojom vyjadrení okrem iného uviedol: „*Dovoľujeme si vysloviť názor, že síce objektívne dôvody ako ich vyslovila pani predsedníčka vyššie uvedeného okresného súdu sú zdôvodniteľné, ale ťažko akceptovateľné vo vzťahu k občanovi, ktorý do súdneho konania vkladal nádej na riadne, včasné a spravodlivé rozhodnutie. Práve tento rozmer prejednávanej veci si zasluhuje osobitnú pozornosť a sťažovateľovi by mala byť podľa úvahy súdu priznaná výška finančného zadosťučinenia vrátane trov konania ...*“

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože po oboznámení sa s ich stanoviskami, ako aj s obsahom súvisiaceho spisu dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Ústavný súd preskúmal na vec sa vzťahujúci súdny spis okresného súdu, pričom zistil tento priebeh konania:

Dňa 19. júna 2000 predložil sťažovateľ okresnému súdu „*návrh na uplatnenie tantiem za šírenie diela s príslušenstvom*“.

Okresný súd 2. februára 2001 vyzval sťažovateľa na úhradu súdneho poplatku za podaný návrh, ktorý sťažovateľ uhradil 11. apríla 2001.

Dňa 24. apríla 2001 predložil odporca v II. rade svoje vyjadrenie k návrhu sťažovateľa.

Okresný súd 22. marca 2002 vyzval sťažovateľa konkretizovať petit návrhu, sťažovateľ na výzvu reagoval 5. apríla 2002.

Okresný súd 21. mája 2003 vyzval sťažovateľa konkretizovať podaný návrh, sťažovateľ reagoval na výzvu 29. mája 2003.

Okresný súd 30. a 31. mája 2006 vyzval odporcov, aby sa vyjadrili k zmene petitu návrhu.

Uznesením z 26. mája 2006 okresný súd pripustil zmenu petitu návrhu.

Dňa 20. júna 2006 odporca v I. rade predložil okresnému súdu vyjadrenie k zmene petitu návrhu.

Okresný súd určil 3. októbra 2007 termín pojednávania na 6. december 2007.

Okresný súd 6. decembra 2007 uskutočnil pojednávanie, ktoré odročil z dôvodu neprítomnosti odporcu v II. rade na 5. február 2008, na pojednávaní predložil sťažovateľ svoje vyjadrenie k stanovisku odporcu v I. rade z 20. júna 2006.

Dňa 9. januára 2008 predložil sťažovateľ „*rozšírenie žaloby*“.

Okresný súd uznesením z 11. januára 2008 vyzval sťažovateľa na doplnenie návrhu na rozšírenie žaloby, sťažovateľ na výzvu reagoval 18. januára 2008.

Dňa 4. februára 2008 odporca v II. rade ospravedlnil svoju neúčast' na pojednávaní určenom na 5. február 2008.

Okresný súd uskutočnil 5. februára 2008 pojednávanie, na ktorom uznesením nepripustil rozšírenie návrhu a pojednávanie odročil na 20. marec 2008.

Dňa 25. februára 2008 predložil odporca v I. rade svoje vyjadrenie.

Okresný súd uskutočnil 20. marca 2008 pojednávanie, na ktorom sa vyjadrili právny zástupca s'ťažovateľa a odporcovia, pojednávanie bolo odročené na 9. máj 2008.

Dňa 1. apríla 2008 s'ťažovateľ predložil okresnému súdu svoje vyjadrenie.

Dňa 2. apríla 2008 odporca v I. rade predložil okresnému súdu svoje vyjadrenie.

Okresný súd uskutočnil 9. mája 2008 pojednávanie, na ktorom s'ťažovateľ predniesol zmenu návrhu, pojednávanie bolo odročené na 24. jún 2008.

Uznesením z 19. mája 2008 okresný súd pripustil zmenu návrhu.

Dňa 13. júna 2008 odporca v I. rade predložil okresnému súdu svoje vyjadrenie.

Okresný súd uskutočnil 24. júna 2008 pojednávanie, na ktorom sa vyjadrili právny zástupca s'ťažovateľa a právny zástupca odporcu v I. rade, pojednávanie bolo odročené na 9. október 2008 z dôvodu „*založenia listinných dôkazov označených na dnešnom pojednávaní*“.

Okresný súd 30. júna 2008 požiadal LITU, autorskú spoločnosť, o súvisiace vyjadrenie, ktoré mu bolo predložené 7. júla 2008.

Dňa 29. júla 2008 bolo okresnému súdu odporcom v I. rade predložené vyjadrenie spolu s dôkazmi.

Dňa 3. októbra 2008 odporca v II. rade predložil okresnému súdu ospravedlnenie neúčasti na pojednávaní určenom na 9. október 2008.

Dňa 6. októbra 2008 predložil s'ťažovateľ okresnému súdu návrh na vykonanie dôkazov.

Okresný súd uskutočnil 9. októbra 2008 pojednávanie, na ktorom sa vyjadrili právni zástupcovia s'ťažovateľa a odporcu v I. rade, pojednávanie bolo odročené na 9. december 2008.

Dňa 10. októbra 2008 okresný súd požiadal o predloženie súvisiaceho vyjadrenia LITU, autorskú spoločnosť, a odporcu v I. rade o predloženie súvisiacich podkladov.

Z vyjadrenia predsedníčky okresného súdu ústavný súd navyše zistil, že okresný súd uskutočnil pojednávania 9. decembra 2008 a 29. januára 2009, pričom na ostatnom pojednávaní v predmetnej právnej veci rozhodol.

II.

Ústavný súd podľa čl. 127 ods. 1 ústavy rozhoduje o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Podľa ustanovenia čl. 48 ods. 2 prvej vety ústavy každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietahov.

Podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru každý má právo na to, aby jeho záležitosť bola spravodlivo, verejne a v primeranej lehote prejednaná nezávislým a nestranným súdom.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 253/04).

Otázku existencie zbytočných prietahov v konaní a porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy (ako aj práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru) ústavný súd skúma vzhľadom na konkrétne okolnosti prípadu, a preto aj v prípade sťažovateľa preskúmal skutkovú a právnu zložitosť veci (1), správanie sťažovateľa v priebehu konania (2) a napokon aj postup okresného súdu (3).

1. Predmetom posudzovaného konania je návrh na zaplatenie autorskej odmeny (tantiem) za šírenie diela spolu s príslušenstvom. Konanie a dokazovanie v takýchto veciach môže byť fakticky a časovo náročné, najmä ak sú medzi účastníkmi konania pochybnosti o základných skutočnostiach (čo platí aj v tomto konkrétnom prípade). Pri plynulom a sústredenom postupe okresného súdu a pri správnej aplikácii právnych predpisov z oblasti autorského práva aj v takomto type konania je legitímne očakávať, že súd rozhodne vo veci skôr ako za 8,5 roka od začatia konania.

2. Pri posudzovaní druhého kritéria používaného na hodnotenie prípadných zbytočných prietáhov v konaní ústavný súd dospel k záveru, že správanie sťažovateľa v zásade neprispelo k zbytočnému predĺženiu posudzovaného konania. Jeho správanie možno hodnotiť ako aktívne a súčinnosťné, pretože sťažovateľ reagoval na výzvy okresného súdu v primeraných lehotách a zúčastňoval sa určených termínov pojednávania. Treba však povedať, že skutočnosťou, ktorá prispela k nepatrnému predĺženiu celkovej doby konania, boli sťažovateľom realizované početné zmeny podaného návrhu.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva sťažovateľa, bol postup okresného súdu. V predmetnom konaní zistil ústavný súd početné obdobia nečinnosti, keď okresný súd nekonal bez toho, aby mu v tom bránila zákonná prekážka. Ide o obdobie od 19. júna 2000 (keď sťažovateľ podal svoj návrh) do 2. februára 2001 (keď okresný súd vyzval sťažovateľa na úhradu súdneho poplatku) predstavujúce nečinnosť v trvaní siedmich mesiacov. Potom nasledovalo obdobie od 24. apríla 2001 (keď odporca v II. rade predložil svoje vyjadrenie k návrhu sťažovateľa) do 22. marca 2002 (keď okresný súd vyzval sťažovateľa na konkretizáciu petitu návrhu) vykazujúce nečinnosť 10 mesiacov. Okresný súd bol nečinný po dobu jedného roka aj v období od 5. apríla 2002 (keď sťažovateľ reagoval na výzvu súdu – konkretizovať petit návrhu) do 21. mája 2003 (keď okresný súd vyzval sťažovateľa na konkretizáciu podaného návrhu). Najrozsiahlejším obdobím nečinnosti v trvaní dvoch rokov a jedenásť mesiacov je úsek konania od 29. mája 2003 (keď sťažovateľ reagoval na výzvu okresného súdu – konkretizovať petit návrhu) do 30. mája 2006 (keď okresný súd vyzval odporcov, aby sa vyjadrili k zmene petitu návrhu). Obdobím poznačeným rozsiahlou nečinnosťou okresného súdu je napokon aj úsek od 20. júna 2006, keď odporca v I. rade

predložil svoje vyjadrenie k zmene petitu návrhu, do 6. decembra 2007, keď okresný súd uskutočnil vo veci pojednávanie (nečinnosť jeden rok a päť mesiacov).

Ústavný súd sa pri posudzovaní sťažnosti vysporiadal aj s vyjadrením predsedníčky okresného súdu, ktorá poukázala na pracovnú zaťaženosť zákonného sudcu.

V súlade s medzinárodným štandardom uplatňovania dohovoru platí, že nadmerné množstvo vecí, v ktorých štát musí zabezpečiť súdne konanie, nezbavuje štát zodpovednosti za zbytočné prietahy v súdnom konaní (III. ÚS 17/02). Námietka pretrvávajúceho vysokého nápadu vecí a v tejto súvislosti neprimeraného zaťaženia sudcov pri vybavovaní agendy nemá povahu okolnosti, ktorá by vylučovala alebo znižovala zodpovednosť súdu za rozhodnutie vo veci občana, ktorý sa naň obrátil. Preto ústavný súd obranu okresného súdu spočívajúcu v pracovnej zaťaženosť sudcu neakceptoval.

Ústavný súd konštatuje, že zistená dĺžka konania vedeného okresným súdom nebola závislá od zložitosti veci a ani nebola vyvolaná správaním sťažovateľa. Naopak, rozhodujúcim faktorom, ktorý mal vplyv na túto neprimeranú dobu konania, bol postup okresného súdu a zbytočné prietahy, ktorých sa dopustil v dôsledku svojej nečinnosti (v súhrne predstavujúca približne šesť rokov a deväť mesiacov).

Na základe uvedeného dospel ústavný súd k záveru, že práva sťažovateľa porušené boli.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal.

Vychádzajúc z toho, že posudzované konanie pred okresným súdom bolo ku dňu rozhodovania ústavného súdu skončené (29. januára 2009), nebolo potrebné prikázať okresnému súdu v konaní vedenom pod sp. zn. 18 C 87/00 konať bez zbytočných prietahov.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy môže ústavný súd svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 citovaného článku ústavy boli porušené, primerané finančné zadosťučinenie.

Sťažovateľ požiadal o priznanie primeraného finančného zadosťučinenia v sume 70 000 Sk.

Pri určení primeraného finančného zadosťučinenia ústavný súd vychádzal zo zásad spravodlivosti aplikovaných Európskym súdom pre ľudské práva, ktorý spravodlivé finančné zadosťučinenie podľa čl. 41 dohovoru priznáva so zreteľom na konkrétne okolnosti prípadu.

Ústavný súd pri rozhodovaní tejto otázky zohľadnil predovšetkým okolnosť celkovej doby zistených zbytočných priesťahov v konaní vedenom okresným súdom, preto rozhodol o priznaní primeraného finančného zadosťučinenia sťažovateľovi v ním žiadanej sume avšak vyjadrenej v aktuálnej mene, t. j. v sume 2 324 €.

Sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu žiadal priznať náhradu trov konania pred ústavným súdom, ktorých výšku vyčíslil na sumu 6 292 Sk (208,86 €).

Pri určení výšky náhrady trov bolo treba vychádzať z priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2007, ktorá predstavovala sumu 19 056 Sk, a z toho, že za jeden úkon vykonaný v roku 2008 patrí odmena v sume 3 176 Sk, k tomu tiež režijný paušál 190 Sk. Za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, spísanie sťažnosti), vrátane režijného paušálu teda v danom prípade prislúcha odmena 6 732 Sk, čo je 223,46 €.

Keďže sťažovateľom uplatnená suma náhrady trov konania v sume 208,86 € neprevyšuje takto určenú odmenu za právne služby, ústavný súd mu priznal trovy právneho zastúpenia v ním požadovanej výške, t. j. v sume 208,86 € (3. bod výroku tohto nálezu).

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 10. marca 2009